

Nordkorea och adoption

(ur *Internationella Studier* 1/2004)

Tobias Hübinette

Ett problematiskt ämne

Internationell adoption har sedan Koreakrigets slut varit nära förknippat med Sydkorea, det land i världen som skickat iväg flest barn för adoption i modern tid resulterande i en adoptivkoreansk befolkning på 150 000 individer bosatta i ett 15-tal västländer. Denna metod att lösa de sociala problem som uppstod i och med efterkrigstidens kaos, massfattigdom, och en brutal och blixtnabb industrialisering har internationellt fått Sydkorea att brännmärkas som det ”barnexporterande landet”. Nordkorea har från början, och särskilt under 1970-talet när kampen om legitimiteten över halvön rasade mellan de båda staterna, anklagat den södra grannen för att sälja koreanska barn som ett upprörande exempel på vasallbeteende gentemot Väst.

Efter kriget var även Nordkorea tvingat att ta itu med problemet med tusentals föräldralösa barn, och officiellt valde landet en annan väg än Sydkorea. I stället utropades dessa som barnen till nationens stupade hjältar, och inhemsk adoption uppmuntrades medan modellbarnhem byggdes och visades upp i propagandan. Dock, med den ekonomiska kollapsen i landet har återigen tusentals barn blivit föräldralösa på grund av svältkatastrofen, och den här gången hålls barnen inlåsta för att undvika ytterligare social oro. Nyligen publicerades dessutom uppgifter om att nordkoreanska barn adopterades av utlänningar i den kommunistiska världen i samband med kriget. Detta är ett försök att kartlägga adoptionsinstitutet i Nordkorea genom att använda de få och fragmentariska referenser som finns till det slutna landet.

Den officiella historien om adoption i Nordkorea

Nordkorea eller Demokratiska folkrepubliken Korea, utropades med sovjetiskt stöd i september 1948 som ett svar på amerikanskstödda Republiken Korea eller Sydkorea. Den ledande makteliten i den unga kommuniststaten utgjordes av före detta gerillasoldater från Manchuriet kring sin legendariske ledare Kim Il Sung.¹ Två år senare försökte Nordkorea lösa problemet med delningen av landet genom ett storskaligt krig som i stället fördjupade fientligheten mellan de båda rivaliserande staterna.

Enligt trovärdiga nordkoreanska källor från ryska arkiv minskade landets befolkning från 9 368 592 1948 till 7 425 939 1953.² Uppenbarligen hade massflykt till Sydkorea,³ och de minst en miljon civila och militära offer som kriget krävt åderlåt it landet betydligt. De enorma förlusterna resulterade i tusentals föräldralösa barn på samma sätt som för Sydkorea. 1954 inledde den sydkoreanska regeringen utlandsadoptionen som skulle komma att bli den mest effektiva i världen i antal räknat och en ständig källa till upprördhet för Nordkorea.⁴

Officiellt valde Nordkorea en annan metod genom att upphöja de föräldralösa barnen till "revolutionärernas barn", och genom att skapa speciella barnhem, skolor och stipendiesystem som gjorde det möjligt för dessa att utbilda sig och avancera i samhället.⁵ En berättelse säger hur Kim Il Sung omfamnade de föräldralösa barnen som om de vore hans egna: "Ni är inte föräldralösa längre. General Kim Il Sung tar hand om er, han är er fader."⁶ Att kollektivt uppfostra föräldralösa barn och få dessa att bli lojala medborgare eller soldater har många paralleller i historien, till exempel janitscharerna i Ottomanska riket och främlingslegionärer i Frankrike.⁷ Som många av sina kollegor tyckte även Kim Il Sung om att utmåla sig själv som barnens vän,⁸ ett typiskt diktaturdrag som även hans son och efterträdare har ärvt genom att till och med ge ut ett antal barnsagor.⁹

Nordkorea kan som ett resultat av den förda socialpolitiken uppvisa en modern inhemsk adoptionslag i paritet med de i Väst,¹⁰ reviderad så sent som på 1990-talet,¹¹ och en

allmän lag om statens ansvar att ta hand om och uppfostra barnen som tillkom 1976.¹² Den i ett internationellt sammanhang progressiva lagen innebär att staten har det fulla ansvaret att förse föräldralösa barn med ett hem, försörjning och utbildning till vuxen ålder.

Den engelskspråkiga propagandatidskriften *Korea Today* innehåller ofta adoptionshistorier,¹³ som till exempel den om Ko Chang Jun från 1996 som har adopterat tre barn: "Vårt samhälle är som en familj där människor hjälper och leder varandra framåt. Jag kände ett starkt socialt ansvar, så jag bestämde mig för att göra detta...".¹⁴ Adoptivföräldrar i Nordkorea utmålas som "samhällshjältar", och på så sätt blir inhemsk adoption ett sätt att uttrycka det traditionella konfucianska blodstänkandet i en kommunistisk kontext.¹⁵ Inhemsk adoption verkar vara relativt vanligt i Nordkorea med tanke på att den nuvarande ledaren Kim Jong Il själv har adopterat en dotter, Lee Nam-ok. Adoptivdottern hoppade dock av till Sydkorea 1992 och har i sydkoreansk media berättat om sin minst sagt märkliga adoptionserfarenhet.¹⁶

Nord- och sydkoreansk adoptionspolitik

Den sydkoreanska utlandsadoptionen inleddes omedelbart efter Koreakriget, fortsatte under 1960-talet, och nådde sin kulmen under 1970- och 80-talen. 1970-talet var också kulmen på propagandakriget mellan de två koreanska staterna där alla medel var tillåtna från skriven och talad propaganda till tävlan i etablering av utländska beskickningar och rena terrorattentat och mordförsök.¹⁷ Även den kontroversiella sydkoreanska adoptionspolitiken blev en del av detta krig.

Från och med början av 1970-talet anklagade Nordkorea öppet Sydkorea för att sälja koreanska barn till västerlänningar med ekonomisk vinst som mål och som ett exempel på underdånighet eller *sadaejuûi* gentemot dess motsats självtillit eller *chujê*.¹⁸ *Pyongyang Times* skrev: "Förrädarna i Sydkorea, skolade i svek, säljer tusentals, ja tiotusentals trasiga och

hungriga barn till utländska plundrare under beteckningen 'adoptivbarn'.¹⁹ Uppmärksamheten ledde från Sydkoreas sida till panikartade temporära stopp, och att internationell adoption började behandlas närmast som en statshemlighet. Från och med 1975 uppmuntrades även inhemsk adoption öppet av regeringen.²⁰

Adoptionsfrågan engagerade även de som stödde den nordkoreanska sidan i ”kriget”. Den pro-nordkoreanska organisationen *Chongryun* i Japan började inkludera ”kamrater som adopterats utomlands” i upprop riktade till utlandskoreaner,²¹ och den progressiva sydkoreanska tidskriften *Hanyang* publicerade en aggressiv artikel där utlandsadoption betraktades som ett brott, att ”sälja våra egna medborgare till utlänningar”, och som en ”förödmjukelse gentemot nationen”:

“Så för vilket syfte importerar dessa västerlänningar koreanska barn? Den västerländska livsstilen är genomsyrad av sådana laster som utsugning, förtryck, främlingsfientlighet och egoism, att det inte är möjligt att sådana människor adopterar våra barn på grund av medkänsla. Varför skulle sådana typer överhuvudtaget uppfostra våra barn till anständiga medborgare? Det kan inte finnas en sådan dygd i deras samhälle där djungelns lag regerar. Den enda möjliga orsaken till att de adopterar våra barn är pengar... För visst måste de investera lite pengar för att uppfostra barnen tills de växer upp till användbar arbetskraft. Brukar inte alltid erövrare uppfostra de erövrade att bli sådana att de sistnämnda underdånigt lyder de förstnämnda? På samma sätt uppfostrar västerländska föräldrar sina koreanska barn att bli goda 'husslavar'. Med tanke på detta, vilket lidande utsätts inte dessa adoptivbarn för!”²²

Även under 1980-talet fortsatte nordkoreansk media att skriva om övergivna barn i Sydkorea.²³ 1988 när västerländsk media uppmärksammade adoptionen under sommar-OS i Seoul, återupptogs attackerna. Den amerikanska tidskriften *The Progressive* inledde granskningen av den sydkoreanska adoptionsfrågan med en artikel i sitt januarinummer som beskrev Sydkorea som ett land som säljer sina egna barn.²⁴ Artikeln hamnade omedelbart som serie i nordkoreanska *The People's Korea*,²⁵ och den negativa uppmärksamhet som följde skapade en bild av Sydkorea som *koasuch'ulguk*, världens ledande barnexporterande land.

1992 slutligen inbjöd Nordkorea en adoptivkorean från Tyskland att delta i världsungdomsfestivalen i Pyongyang som ett sätt att visa etnisk koreansk solidaritet, och 1995 infördes en lag i landet som tekniskt gjorde alla utlandskoreaner inklusive adopterade till nordkoreanska medborgare.²⁶

Den inofficiella historien om adoption i dagens Nordkorea

Sedan 1995 har en kombination av naturkatastrofer, en växande isolering efter Sovjetunionens fall och en havererad ekonomi orsakat en svältkatastrof av medeltida dimensioner i Nordkorea.²⁷ Det beräknas att två miljoner nordkoreaner redan har svultit ihjäl, och 200 000 barn ska ha blivit föräldralösa.²⁸ Återigen står landet inför problemet att ta hand om tusentals föräldralösa barn, och den här gången har regimen enligt flera oberoende källor bland hjälparbetare på plats valt att hålla dem inlåsta på undermåliga institutioner för att förhindra social oro.²⁹

Ironiskt nog är flera av hjälporganisationerna som arbetar med Nordkorea såsom Holt International och Children's Home Society,³⁰ adoptionsbyråer som primärt sysslar med adoption från Sydkorea, och en inte alltför vild gissning säger att de ivrigt väntar på Nordkoreas totala sammanbrott och en närmast outtömlig tillgång på adopterbara barn då Sydkorea sedan 1988 strävar emot för ett stopp inom en snar framtid och skär ned kvoterna årligen. Dessutom kan nämnas att flera adoptivkoreaner födda i Sydkorea besökt Nordkorea antingen som representanter för media eller som hjälparbetare,³¹ medan flera amerikanska tjänstemän som förhandlar direkt med Nordkorea såsom James Keat vid amerikanska ambassaden i Seoul, och William Perry, tidigare amerikansk försvarsminister och den som skrev den viktiga *Perryrapporten* 1999, är adoptivföräldrar till sydkoreanska barn.³²

Redan i början av 1990-talet när den ekonomiska och politiska isoleringen började göra sig märkbar, vädjade Kim Jong Il till det nordkoreanska folket att adoptera barn som

blivit föräldralösa, och som ett resultat av kampanjen genomfördes enligt en sydkoreansk källa 1060 inhemska adoptioner i landet mellan januari 1992 och september 1993.³³ I juni 2001 kunde så sydkoreanska journalister slutligen avslöja den tidigare okända historien om adoption från Nordkorea i samband med kriget. Redan under kriget hade västerländsk media sporadiskt rapporterat om enstaka nordkoreanska barn som tagits om hand av FN-trupper,³⁴ men aldrig tidigare hade storleken på utlandsadoptionen från Nordkorea varit känd.

Mellan 1951-52 adopterades 2500 nordkoreanska barn till olika kommunistiska länder; 1500 till Rumänien och 200 vardera till Polen, Ungern, Tjeckoslovakien, Bulgarien och Mongoliet, samt troligen också till Kina och Ryssland. Under samma period överförde dessutom den kinesiska regeringen temporärt 200 000 nordkoreanska barn till Manchuriet, däribland Kim Jong Il själv.³⁵ Uppdagandet av denna historia har sedan dess tekniskt diskvalificerat Nordkorea från att anklaga sin sydliga granne för att adoptera bort barn till utlänningar.

Medan antalet flyktingar från Nordkorea fortsätter att öka, kan snart sydkoreaners adoption av nordkoreanska barn vara en verklighet. Enstaka etniska koreaner från Manchuriet har redan början anlända som adoptivbarn till Sydkorea,³⁶ och i januari 2002 erhöll två föräldralösa nordkoreanska barn som tillsammans med tusentals andra i samma situation hade överstigit den svårbevakade gränsfloden Tumen i jakt på mat, asyl i Sydkorea. I debatten som följde uppmanade den amerikanske missionären Tim Peters i en intervju: "Jag tycker att adoption är en utmärkt lösning. Ni vet alla att sydkoreanska föräldralösa barn adopterades av västerlänningar efter Koreakriget. Det är nu dags för sydkoreanerna att göra detsamma."³⁷

Tobias Hübinette, Institutionen för orientaliska språk, Stockholms universitet

Noter

¹ För en detaljerad bakgrund om ursprunget till det nordkoreanska systemet, se Bruce Cumings, *Origins of the Korean War* vol. 2, Princeton, 1990.

² *New evidence on North Korean war losses* (2002-05-16): <http://cwihip.si.edu/press-korea.htm>

³ James A. Foley, "The ten million families': Statistic or metaphor?", *Korean Studies* 25:1 (2001), 96-110.

⁴ Helen Miller, "Korea's international children", *Lutheran Social Welfare*, Summer 1971, 12-23.

⁵ Till exempel Mangyongdaes revolutionära skola, *The Democratic People's Republic of Korea*, Pyongyang, 1986, 173.

⁶ "As a mother of bereaved children", *Korea Today* 12/1083, 25.

⁷ Andrina Stiles, *The Ottoman empire 1450-1700*, London, 1989, 69-73.

⁸ Se bilderna på Kim Il Sung bland barnen i *Pyongyang*, Pyongyang, 1975, 122-29.

⁹ Till exempel Kim Jong Il, *T'okkiûi p'altujaeng* [The rabbit's foot fight], Pyongyang, 1988.

¹⁰ Pukhan Yônguso, *Pukhan Kajokbôbgwa kajôngsilt'ae* [North Korean family law and the state of the family], Seoul, 1991.

¹¹ Chê-kyun Pak, "Pukhan sangsokjêdo puhwal" [Restoration of North Korea's succession system], *Dong-A Ilbo* 13/10 1991.

¹² Myong Bin Pak, *The patron of public health*, Pyongyang, 1991, 129-32.

¹³ Till exempel Hyok Ju, "This is my son", *Korea Today* 11/1993, 27, Sok Nyo Han, "Adopt me as your daughter", *Korea Today* 3/1994, 23, och Gyong Hui Ryu, "Parental love", *Korea Today* 4/1994, 22.

¹⁴ Kyong Hui Ryu, "Of families – natural, adopted and national", *Korea Today* 1/1996, 31.

¹⁵ För teorier om kvardröjande konfucianska drag i Nordkorea, se Bruce Cumings, "The corporate state in North Korea", i Hagen Koo (red.), *State and society in contemporary Korea*, Ithaca & London, 1993, 197-230, och Young Whan Kihl, "The cultural dimension and context of North Korean Communism", *Korean Studies* 18 (1994), 139-57.

¹⁶ "Kim Chông-il, chasik'kyoyukên k ûn kwansim" [Kim Jong Il is greatly interested in the upbringing of his family], *Kookmin Ilbo* 2/2 1998.

¹⁷ Kampen om legitimitet mellan de båda koreanska staterna har dramatiskt berättats av den amerikanske journalisten Don Oberdorfer i *The two Koreas. A contemporary history*, Reading, 1997.

¹⁸ Se till exempel "Nordkoreanska rykten hejdar svensk adoption", *Dagens Nyheter* 7/1 1971.

¹⁹ Citerat av Robert Whyman i "Baby-snatching", *The Guardian* 20/6 1973.

²⁰ Youn-Taek Tahk, "Intercountry adoption program in Korea. Policy, law and service", i René Hoksbergen (red.), *Adoption in worldwide perspective. A review of programs, policies and legislation in 14 countries*, Berwyn and Lisse, 1986, 79-92.

²¹ "Letter to political parties, public organizations and people of all strata in S. Korea and compatriots overseas adopted", *The Monthly Korean Affairs* 17:4 (1977), 12-16.

²² Citerat av Changzoo Song i *The contending discourses of nationalism in post-colonial Korea and nationalism as an oppressive and anti-democratic force*, University of Hawaii, 1999, 241-42.

²³ Sun Jik Kim, "Mother's sorrow", *Korea Today* 8/1982, 85.

²⁴ Matthew Rothschild, "Babies for sale. South Koreans make them, Americans buy them", *The Progressive* 52:1 (1988), 18-23.

²⁵ Se *The People's Korea* 20/2, 5/3 and 12/3 1988.

²⁶ "From orphan to merited scientist", *Pyongyang Times* 4/4 1992.

²⁷ Nicholas Eberstadt, *The end of North Korea*, Washington D.C., 1999.

²⁸ InterAction, *Activity report North Korea*, Washington D.C., 2000.

²⁹ "So hungry they eat human flesh", *The Electric New Paper* 2/1 2001.

³⁰ Unsie Zuege, "First things first. Local group to raise food aid for North Korean orphanage children", *Korean Quarterly* 1:4 (1998), 13, och Alan Bachman, "North Korean relief mission. A journey from the heart", *Korean Quarterly* 4:3 (2001), 18.

³¹ Fotografen Maria Olsson från Sverige besökte Nordkorea 1997 tillsammans med sin svenske make Jon Thunqvist vilket resulterade i artikeln "En förbjuden promenad i Pyongyang", *Dagens Nyheter* 24/8 1997, och Thomas Park Clement från USA har rest till Nordkorea flera gånger sedan 1999 med läkemedelsdonationer. Se hans berättelse "Leaving a legacy: Meeting ghosts and letting the sunshine in", *TransCultured Magazine* 1:4 (1999), 8-9.

³² För Keat, se "Love beyond national borders", *Digital Chosun Ilbo* 11/5 1996, och för Perry, In-chul Park, "Adopted Korean children planning family reunion", *Korea Newsreview* 3/4 1993, 9.

³³ "Koanûrô ibyanggwônjang undong" [An increase of orphans. A movement to encourage adoption], *Kookmin Ilbo* 29/12 1993, och "T'ongil kwanngjang" [Unification Plaza], *Dong-A Ilbo* 9/2 1997.

³⁴ Jørgen Andersen-Rosendal, "Nordkoreansk krigsfånge skrev tackbrev till svenske kungen", *Stockholms-Tidningen* 28/1 1951.

³⁵ Hyôk-ch'ôl Kwôn, "Yêt Soryôn Kunsagomundanjang 6.25 pogosô" [A report on former Soviet Union military advisory troops during the Korean War], *Hankyore* 26/6 2001.

³⁶ Ji-yông Kim, "'10nyônch'i wôlgûb' yuhokê Chosônjok yôsôngdûl 'hao'" [Ten years' monthly salaries temptation for Chinese-Korean women], *Wôlgan Chosôn* 7/1 2002.

³⁷ Chi-dong Lee, "Two orphaned NK children seek new families in the South", *Korea Times* 18/3 2002.